

Bilag 6.2. Indsats vedr. "Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne"

Udfordring

Der er i alt afsat 1 mia. kr. til at understøtte udviklingen af otte lokale erhvervsfyrtårne i Danmark. Ud over de 100 mio. kr. fra Fonden for Retfærdig Omstilling, er der afsat i alt 900 mio. kr. fra REACT-EU-programmet og EU's strukturfonde for perioden 2021-2027, som Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse udmønter.

De lokale erhvervsfyrtårne blev udpeget i 2021 med afsæt i anbefalinger fra syv regionale vækstteams.

Nærværende indsats *Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne* skal medvirke til at skabe stærke lokale erhvervsfyrtårne, der understøtter udviklingen af nye styrkepositioner. Midlerne kan bruges til at understøtte udviklingen af erhvervsfyrtårnene i Nordjylland og Syddjylland, der er udpegede landsdele under Fonden for Retfærdig Omstilling.

Ophæng i Fonden for Retfærdig Omstilling og partnerskabsaftaler om erhvervsfyrtårne

Formålet med Fonden for Retfærdig Omstilling er at understøtte håndteringen af de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen frem mod en klimaneutral økonomi.

I det politiske grundlag for Danmarks regering, *Ansvar for Danmark* (2022)¹, fremrykkes målet om klimaneutralitet til 2045. For at nå målsætningerne er der behov for nye værktøjer og teknologier, der skal bidrage til, at drivhusgasudledningen kan mindskes i de sektorer, hvor det i dag er svært at nedbringe udledningerne. Nord- og Syddjylland forventes at blive særligt påvirkede af omstillingsprocessen², hvorfor der skal investeres i kompetenceudvikling og nye grønne teknologier for at bibeholde vækst og arbejdspladser i disse områder.

Midlerne skal udmøntes inden for rammerne af programmet og territorialplanen for Fonden for Retfærdig Omstilling, og det foreslås, at de udmøntes med hen-

ERHVERVSSTYRELSEN

Vejlsøvej 29
8600 Silkeborg

Tlf. 35 29 17 00
CVR-nr 10 15 08 17
E-post de@erst.dk
www.erst.dk

ERHVERVS MINISTERIET

¹ ”*Ansvar for Danmark: Det politiske grundlag for Danmarks Regering*” (2022), - <https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/>

² Jf. Territorialplan for Fonden for Retfærdig Omstilling [Fonden for Retfærdig Omstilling | Udvikling i Danmark \(erhvervsstyrelsen.dk\)](https://www.erst.dk/~/media/Erhvervsstyrelsen/2022/06/Territorialplan-for-Fonden-for-Retfaerdig-Omstilling-2022-2027.pdf)

blik på at medvirke til at realisere særligt visionen og sigtelinjerne i partnerskabsaftalerne for erhvervsfyrtårnene i Nordjylland³ og Sydjylland⁴. Partnerskabsaftalerne blev indgået i august og september 2022 mellem en række ministerier, de allerede igangsatte lokale konsortier bag hvert erhvervsfyrtårn, Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse og bestyrelserne for de tværkommunale erhvervshuse om videreudviklingen af de lokale erhvervsfyrtårne.

Partnerskabsaftalerne består af en strategi for udviklingen af erhvervsfyrtårnet med vision og sigtelinjer for arbejdet frem mod 2025 samt en handlingsplan, der beskriver de aktiviteter, som partnerskabet er enige om at igangsætte i perioden. Aftalerne skal sikre en stærk lokal forankring. Udviklingen af lokale erhvervsfyrtårne forventes at være langsigtede indsatser.

Baggrund, indhold og aktiviteter

Baggrund

Fonden for Retfærdig Omstilling er målrettet Nordjylland og Sydjylland, da disse landsdele vurderes at stå over for væsentlige udfordringer i forbindelse med omstillingen til et klimaneutralt samfund. Nordjylland er udpeget med udgangspunkt i behovet for omlægning af drivhusgasintensive produktionsprocesser, og Sydjylland er udpeget med udgangspunkt i at afbøde konsekvenserne som følge af udfasning af produktion af fossile brændstoffer i blandt andet Nordsøen.

Visionen for Erhvervsfyrtårn Nordjylland er, at Nordjylland skal være en international foregangsregion for fremtidens grønne erhverv. Ambitionen er at fange, anvende eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint. For at understøtte dette, arbejdes der i fyrtårnet bl.a. med at udvikle infrastruktur for CCUS i Nordjylland, et mere sammenhængende energi- og resourcesystem med fangstanlæg fra flere nordjyske punktkilder samt udvikling af fremtidens grønne arbejdsstyrke. Derudover arbejdes der med at opdyrke CCUS-værdikæden i Danmark.

Visionen for erhvervsfyrtårn Sydjylland er at gøre Sydjylland til en grøn energimetropol gennem udvikling, test og demonstration af fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder Power-to-X (PtX) og integrerede energisystemer. For at understøtte dette arbejdes der for at etablere et selv bærende nationalt center for grøn energi og sektorkobling samt kommerialisering og eksport af grønne teknologier. Der arbejdes desuden for at forbedre de regulatoriske og infrastrukturelle rammer for produktion og distribution af PtX-produkter og sektorkobling. Ydermere søges der for at styrke eksisterende værdikæder for vedvarende energi og øge udbuddet af kvalificeret arbejdskraft til den grønne omstilling.

³ <https://em.dk/media/14604/partnerskabsaftale-nordjylland.pdf>

⁴ https://em.dk/media/14630/sydjylland_partnerskabsaftale.pdf

Indhold

Denne indsats under Fonden for Retfærdig Omstilling skal målrettes de lokale erhvervsfyrårne i hhv. Nord- og Sydjylland. Det foreslås, at indsatser understøtter vision, sigtelinjer og handlingsplan i partnerskabsaftalerne for erhvervsfyrårnene. Der lægges desuden vægt på, at indsatserne bidrager til at håndtere virkningen af omstillingen til en klimaneutral økonomi.

Det vil være muligt at kombinere flere aktivitetstyper under samme bevilling, fx forsknings- og udviklings-, test- og demonstrationsaktiviteter med kompetencerettede tiltag.

Indsatser kan fx være:

- *Rådgivning*
Rådgivningen kan fx hjælpe virksomhederne med at identificere forretningsmæssige potentialer og konkrete værktøjer i forbindelse med fx udbudsprocesser for at sikre, at SMV'er inddrages i at levere produkter og services til demonstrationsprojekter inden for CCUS og PtX. Rådgivningen kan endvidere understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller og hjælpe virksomhederne med at vurdere, hvordan deres løsninger lever op til gældende regulering. Virksomheder kan desuden få rådgivning om brug af konkrete værktøjer, der kan dokumentere og bidrage til virksomhedens grønne omstilling, fx brug af standarder, mærker og beregning af klimaaftryk.
- *Forsknings- og udviklingsaktiviteter*
Støtte til forsknings- og udviklingsaktiviteter kan dels sigte mod at bygge videre på eksisterende aktiviteter i erhvervsfyrårnet, men kan også anvendes til at udvikle nye, målrettede indsatser. Dette kan fx være at knytte flere SMV'er og iværksættere til at blive leverandører til fremtidens grønne produkter, støtte til test-, demonstrations- og forskningsprojekter inden for grøn energi og sektorkobling samt tilskud til forsknings- og udviklingsprojekter mellem uddannelses- og vidensinstitutioner og virksomheder. Forsknings- og udviklingsaktiviteter kan også undersøge og udvikle mere omfattende processer og komponenter, som er relateret til CCUS og PtX.
- *Kompetencerettede tiltag*
Med henblik på at sikre, at virksomhederne er i besiddelse af de nødvendige kompetencer og den nødvendige arbejdskraft til at drive og videreudvikle CCUS og PtX, ydes der støtte til kompetencerettede tiltag. Disse tiltag kan fx være i form af kompetenceudvikling eller systematisk opkvalificering/omskoling af medarbejdere eller tilknytning af personer, fx ledige med mellemlang eller lang videregående uddannelse, til konkrete udviklingsopgaver i private virksomheder med henblik på at løse rekrutteringsudfordringer.
Bemærk, at kompetencerettede tiltag skal kombineres med andre aktiviteter og kan ikke stå alene.

- *Forprojekter (feasibility studies, proof-of-principle)*
Forprojekter kan fx afdække de første faser af et større anlægsprojekt. Det kan fx omfatte støtte til analyser og forundersøgelser, der kortlægger infrastruktur til CCUS, analyser der kortlægger potentialer ved udnyttelse af sektorkoblingsløsninger, som fx PtX-anlæg, eller analyser af havnes potentialer for at agere som ind- og udskibningshavn.
- *Bygge- og anlægsinvesteringer*
For at understøtte projekter, der kan gøre en væsentlig forskel for kommercialiseringen af den grønne teknologi, kan der gives investeringsstøtte til bygge- og anlægsarbejde. Det bemærkes, at der alene kan ydes støtte til etablering af nye anlæg, at der ikke kan ydes støtte efter anlægget er sat i drift, og at støtten skal være uafhængig af produktionen. Der kan fx ydes støtte til implementering af løsninger inden for storskala sektorkobling eller tilskud til etablering af PtX-anlæg, indkøb af udstyr, maskiner, teknologi, certificeringer, mv. samt støtte til rådgivning i forbindelse med investeringen.
Bemærk, at der kan være begrænsninger relateret til støtte, der ydes til store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, hvilket er uddybet i afsnittet vedr. potentielle ansøgere.

Geografisk afgrænsning

Nord- og Syddjylland er udpeget som støtteberettigede landsdele, hvorfor aktiviteter under fonden som altovervejende hovedregel skal gennemføres i Nord- og/eller Syddjylland. I tilfælde af, at aktiviteter foregår i andre landsdele, eller operatører befinder sig i andre landsdele, vil det være afgørende, at effektskabelsen sker i Nord- og/eller Syddjylland. Dette skal sandsynliggøres i ansøgningen.

Koordinering med øvrige indsatser

I det omfang, der også er søgt midler til de lokale erhvervsfyrtårne fra Regionalfondens eller Socialfondens Plus i annonceringen under Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, bemærkes det, at de samme aktiviteter ikke kan finansieres med midler fra andre EU-fonde, herunder Fonden for Retfærdig Omstilling. Ansøgningerne skal derfor være koordineret og ikke overlape med allerede igangsatte aktiviteter for erhvervsfyrtårnene.

Ansøger bør beskrive, hvordan indsatserne supplerer og hænger sammen med de aktiviteter, der er igangsat i regi af Innomissions for hhv. PtX (MissionGreenFuels) og CCUS (INNO-CCUS). Endvidere skal aktiviteterne i relevant omfang koordineres med øvrige relevante indsatser herunder det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP), de godkendte teknologiske serviceinstitutter (GTS), samt Investeringsstøtteordning for grønne innovative teknologier.

Resultater

For indsatser under Fonden for Retfærdig Omstilling kan der leveres output under flere indikatorer. Resultaterne skal fastsættes af det enkelte projekt, så de

passer til den indsats, der gennemføres. Der er således en bred ramme for, hvilke resultater der forventes af indsatserne.

Der kan fx måles på virksomheder, der modtager støtte i form af fx tilskud eller samarbejde med forskningsinstitutioner, det kan være gennem investeringer i udstyr og anlæg eller gennem støttede analyser og forprojekter. Derudover kan indsatsen også levere output i form af antal deltagere, der opnår uformelle kvalifikationer umiddelbart efter deltagelsen mv.

Der er således en bred ramme for, hvilke effekter der forventes af indsatserne.

Udvælgelseskriterier

Tabel 1. Udvælgelseskriterier

Pejlemærker for retfærdig omstilling	Udvælgelseskriterier
<p>A. Bidrag til at håndtere virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi samt realisering af formålet med erhvervsfyrtårnet, herunder vision og sigtelinjer (0-40 point)</p>	<p>Der vil under dette kriterium blive lagt følgende til grund for vurderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At projektet bidrager til at håndtere de økonomiske og sociale virkninger af omstillingen til en klimaneutral økonomi i Nord- og/eller Sydjylland. • At det sandsynliggøres, at ansøger bidrager til at understøtte formålet, herunder visionen og sigtelinjerne i den pågældende partnerskabsaftale. Projektet skal bidrage til at realisere det pågældende lokale erhvervsfyrtårn, og derigennem til vækst og beskæftigelse samt udvikling af en dansk styrkeposition. • At projektet formår at opstille en realistisk effektkæde i overensstemmelse med programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling, der sandsynliggør, at de gennemførte aktiviteter vil lede til de af projektet angivne effekter. • At projektet indeholder relevante kompetencerettede tiltag og dermed bidrager til at sikre, at virksomhederne har adgang til kvalificeret arbejdskraft, og at kompetencerne til den grønne omstilling hos medarbejderne/arbejdsstyrken samlet set styrkes. Hvis kompetencerettede tiltag ikke vurderes relevant i projektet, begrundes dette. • At ansøger, hvis relevant, beskriver hvordan anlægsinvesteringer med en levetid på over 5 år klimasikres.

Pejlemærker for retfærdig omstilling	Udvælgelseskriterier
<p>B. Sammenhæng til nuværende aktiviteter og koordinering med relevante aktører samt forenkling (0-20 point)</p>	<p>Der vil under dette kriterium blive lagt følgende til grund for vurderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At ansøger sandsynliggør, at indsatsen supplerer de aktiviteter og indsatser, der blev igangsat under den første fyrtårnsannoncering fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse med frist i november 2021. • At projektet i relevant omfang er koordineret med og ikke overlapper med eksisterende relevante initiativer som fx fyrtårnsannoncering fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse med frist i marts 2023 og relevante Innomissions. • At projektet tager udgangspunkt i eksisterende strukturer i erhvervsfremmesystemet og ikke etablerer overlappende strukturer eller skaber overlap i opgaveløsningen.
<p>C. Privat engagement og fokus på virksomhedernes behov (0-20 point)</p>	<p>Der vil under dette kriterium blive lagt følgende til grund for vurderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I hvilket omfang private virksomheder deltager i projektets aktiviteter som udtryk for, at projektets aktiviteter er relevante for private virksomheder og adresserer konkrete virksomhedsbehov, der kan bidrage til udvikling, vækst og beskæftigelse. • At der indgår privat medfinansiering; det vægtes positivt, hvis der indgår mere end de 50 pct. privat eller offentlig finansiering, der er krav om. Det vægtes ligeledes positivt, hvis der udover de ansøgte aktiviteter tilvejebringes yderligere private investeringer, som bidrager til at løfte visionen og sigtelinjerne eller på anden vis udvikle erhvervsfyrtårnet.
<p>D. Partnerskab, lokal forankring og governance (0-20 point)</p>	<p>Der vil under dette kriterium blive lagt følgende til grund for vurderingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At ansøger demonstrerer lokalt ejerskab og opbakning samt indgår i en bred an-

Pejlemærker for retfærdig omstilling	Udvælgelseskriterier
	<p>søgerkreds, der så vidt muligt er sammensat med en bred geografisk repræsentation fra landsdelen samt relevante aktører udenfor landsdelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • At ansøger har en stærk ledelse og effektiv samarbejdsmodel, og at der deltager relevante lokale, regionale samt nationale og/eller internationale aktører, som har den nødvendige faglige og organisatoriske kapacitet til at løfte vision og sigtelinjer i partnerskabsaftalen samt til at udføre og investere i erhvervsrettede aktiviteter.

Ansøger skal samlet opnå minimum 65 point for at komme i betragtning, og ansøger skal også opnå mindst 50 pct. af det maksimale antal point på hvert kriterium.

Prioritering af midler og ansøgninger

Midlerne udmøntes i åben konkurrence, uden der på forhånd reserveres midler til hver geografi, men indstillingsudvalget kan i fordelingen af midler vægte hensyn til en geografisk balance i fordelingen af midler til aktiviteterne i de to landsdele, Nord- og Sydjylland. I tilfælde af lighed i score mellem to eller flere ansøgninger, og hvor der ikke er tilstrækkelige midler tilbage i puljen til at imødekomme alle ansøgninger, kan udvalget indstille det projekt, der kan fremme geografisk balance til tilsagn. I tilfælde af, at ansøgninger fra én landsdel opnår pointtal/scorer, så de samlet set vil opnå mere end to tredjedele af puljens midler, hvis alene scoren på ovenstående kriterier lægges til grund, forbeholder udvalget sig ret til at tildele en eller flere ansøgninger færre midler end ansøgt eller give afslag, for at fremme geografisk balance mellem landsdelene.

Derudover kan indstillingsudvalget i forhold til den enkelte ansøgning beslutte, hvilke konkrete delaktiviteter eller delprojekter der bedst bidrager til at realisere indsatsen inden for projektperioden under hensyn til programmets formål. Det betyder, at indstillingsudvalget kan indstille delaktiviteter eller delprojekter til afslag. Fx kan dette tænkes relevant, hvis en ansøgning indeholder flere forskellige delprojekter eller delaktiviteter, og hvor indstillingsudvalget vurderer, jf. indsatsens udvælgelseskriterier, at kun nogle af disse delprojekter eller delaktiviteter er realiserbare og/eller bidrager til indsatsens formål.

Indstillingsudvalget kan, såfremt en eller flere ansøgninger ikke opnår mindst 65 point, vælge ikke at udmønte alle midler og i stedet vælge at gennemføre en ny annoncering i en eller begge geografier. Indstillingsudvalget kan i en eventuel beslutning om at tilbageholde midler lægge vægt på hensyn til at sikre den geografiske balance i den samlede fyrtårnsindsats, jf. ovenfor.

Potentielle ansøgere

Ansøgere kan være nye såvel som eksisterende operatører og andre partnere i nuværende konsortier for erhvervsfyrtårnene i Nord- og Sydjylland, ligesom aktører i regi af et nyt konsortium eller anden samarbejdskonstruktion også kan søge. Der gøres opmærksom på, at der er organiseringsfrihed. De typiske operatører har hidtil været klynger, videninstitutioner og erhvervshuse, som i brede samarbejder med eksempelvis private virksomheder, videninstitutioner og offentlige aktører gennemfører aktiviteter for at udvikle erhvervsfyrtårnet.

Ansøgere bør beskrive, hvordan de i et samarbejde med en bred kreds af aktører med en fælles indsats vil kunne bidrage til at realisere erhvervsfyrtårnets formål, herunder vision og sigtelinjer i partnerskabsaftalerne samtidig bidrager til en klimaneutral økonomi. Aktører kan fx være viden- og uddannelsesinstitutioner, klynger, erhvervshuse, kommuner, virksomheder m.v., som kan bidrage til at løfte visioner og sigtelinjer i de gældende partnerskabsaftaler. Store virksomheder kan medvirke i udviklings- og forskningsaktiviteter, i én til én-samarbejder, medvirke i bredere samarbejder og styrke økosystemet omkring de deltagende SMV'er. De store virksomheder kan enten indgå som økonomisk partner i projektet, være operatør eller indkøbes som eksterne leverandører.

Store virksomheder kan ikke opnå støtte til produktive investeringer,⁵ men kan deltage i fx forskning- og udviklingsaktiviteter, forprojekter, kompetencerettede tiltag mv.

Jævnfør Nationalt Program for Fonden for Retfærdig Omstilling vil virksomheder, der er omfattet af Den Europæiske Unions emissionshandelssystem, ikke kunne opnå støtte til emissionsreducerende tiltag, hvis investeringen bevirker, at virksomheden opnår en emissionsreduktion i projektperioden.⁶

Økonomi

Der er afsat op til 100 mio. kr. fra Fonden for Retfærdig Omstilling til indsatsen.

Støtteprocenten i de enkelte projekter er afhængig af aktiviteterne i projekterne, og om det er store virksomheder eller SMV'er, der gennemfører aktiviteterne, dog maksimalt 50 pct⁷. Det er i sidste ende EU's statsstøtteregler, der kommer til at fastsætte støtteprocenten for de enkelte projekter.

Udgifter og aktiviteter skal afholdes inden for projektperioden. Projektperioden kan maksimalt fastsættes til 3 år, og der kan ikke påregnes yderligere forlængelse.

⁵ EU-Kommissionen definerer produktive investeringer som virksomhedsinvesteringer i anlægsaktiver eller immaterielle aktiver, der skal bruges til produktion af varer og tjenesteydelser og dermed bidrager til bruttoinvesteringerne og beskæftigelsen.

⁶ Nationalt program for Fonden for Retfærdig Omstilling: <https://udviklingidanmark.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2022-12/Nationalt%20program%20-%20Fonden%20for%20Retf%C3%A6rdig%20Omstilling.pdf> – se side 18

⁷ Det er forordningsbestemt, jf. artikel 10, stk. 3, litra c, at medfinansieringssatsen for mere udviklede regioner ikke må være højere end 50 pct. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1056&from=EN>

Videre proces

Såfremt overvågningsudvalget godkender vurderingskriterierne, vil en annoncering blive offentliggjort kort efter overvågningsudvalgets første møde i april 2023 med ansøgningsfrist forventeligt i juni 2023.